

Telegraful

Organ național-bisericesc

Abonamentul:

Un an 150 Lei. — Șase luni 75 Lei. — Trei luni 40 Lei. — Pentru străinătate un an 250 Lei.
 Ziarul apare Marțea și Vinerea

Correspondențele

să se adreseze Redacției „Telegraful Român”, Strada Mitropoliei Nr. 45. — Scrisori nefrancate se refuză —
 Articole nepublicate nu se înapoiază.

Onor. Procuratura regească

(Of.)

Sibiu

Este „Asociația” o sucursală a institutului „De propaganda fide”?

— O carte de origine apocrifă* —

I.

Ne am obișnuit așa de mult cu mentalitatea fraților noștri, al căror zel de propagandă catolică a intrat într-o fază bolnavă, încât de cele mai multe ori renunțăm a le mai demasca atât intențiile, cât și mijloacele de luptă — ele fiind în deobște cunoscute.

Dacă totuși revenim asupra acestei probleme, care face atâta sângeră rău celor care cred că «lupta confesională» nu e decât o răutăcioasă hartă între frați, o facem, pentru că de astădată gravitatea cazului e deadreptul fără precedent. Și asta, fiindcă pune în cumpănă prestigiul însuși al celei mai înalte instituții culturale din Ardeal și autoritatea morală nu a vr'unei scrib din vr'o obscură oficină gazetărească — fie ea chiar și din «mica Romă» — ci a înalt Prea Sfinției Sale Dr. Vasile Suciu, arhiepiscop român unit de Alba-Iulia și Făgăraș.

Iată de ce este vorba.

În «Biblioteca populară a Asociațiunii» a ieșit de curând fără să se pună în vânzare, — și vom vedea pentrue — o broșură intitulată «Gheorghe Lazăr, la o sută de ani dela moartea lui, de Dr. Vasile Suciu, Arhiepiscop și mitropolit român unit de Alba-Iulia și Făgăraș și membru în comitetul central al «Astrei». Până aici, nimic deosebit, care să vădească un element senzațional. Nici chiar faptul, că un mitropolit unit, care nu-i istoric de meserie, se încumetă să facă biografia și sinteza personalității unui mare fiu al bisericii ortodoxe.

Senzaționalul se vedește abia după ce deschizi broșura și cetindu-o te convingi că ea nu este ceea ce te-ai fi așteptat să fie: o obiectivă cercetare a vieții marelui dascăl și un imn de slavă, închinat lui, ci mai mult o înseilare de insulte dechizate la adresa bisericii ortodoxe sau a reprezentanților ei, și o largă expunere a organizării școalelor catolice din Cluj și Viena, al căror produs, crede autorul, că a fost și Gheorghe Lazăr. Iar aceasta însemnează nici mai mult nici mai puțin decât să reduci în chipul cel mai cinic pe marele apostol al neamului românesc la rolul unui exponent al propagandei neo-papistașe, și

«Asociația» la rolul unei sucursale a institutului «De propaganda fide».

Dacă această metodă de lustruire a unei minciuni biseculare prin sistematica falsificare a istoriei ar fi opera unui oarecare Georgescu și publicată în coloanele curierului dela Blaj, lumea nu s'ar sinchisi prea mult. Dar fiindcă propaganda ocultă se face sub firma celei mai înalte autorități a bisericii unite și sub auspiciile biroului Asociației, de aceeaș culoare confesională, ea nu poate decât să ne revolte până în adâncurile sufletului nostru și să ne smulgă întrebarea categorică la care așteptăm răspuns atât dela conducătorii «Asociațiunii» cât și dela înalt Preasfințitul autor al broșurei:

Este «Asociația» o sucursală a institutului «De propaganda fide»? Iar dacă nu este, atunci să se tragă ultimele consecvențe atât pentru neastâmpăratul secretar al «Asociației», cât și pentru I. P. S. autor! A tolera mai departe cinica imoralitate care se lefăiește în fotoliile palatului de pe Bretter, ar însemna de-adreptul decapitularea propriei noastre conștiințe de demnitate. Prin ea ne-am face nevrednici de scumpa moștenire lăsată din sudoarea părinților noștri. Iar acest păcat nu-l vom lua asupra noastră nici de dragul secretarului neastâmpărat, nici de dragul I. P. S. mitropolit, care a crezut că are tot dreptul să facă din biografia lui Gheorghe Lazăr un psalm închinat școalelor catolice, iar din țara Făgărașului o galerie a celebrităților unite.

*

Pentru liniștirea cetitorului ne vedem siliți a face la locul acesta o mărturisire. N'am demascat în cele de mai sus decât o latură a «scandalului». Și nu pe cea mai gravă. Căci geneza broșurii despre Gheorghe Lazăr are o istorie foarte lungă. Expunerea ei ne va da prilejul să vorbim de cea mai mare mistificare literară a veacului nostru, care va pune în cea mai tristă lumină moralitatea unor oameni crescuți în școala lui Ignatie Loyola.

Până Marți dăm cetitorului aceste informații mistice: Broșura «Gheorghe Lazăr» de mitropolitul Dr. Vasile Suciu nu e scrisă de... autor. Ea a ieșit în a doua ediție — înainte de a ieși în ediția întâia, iar ediția a doua a fost oprită să iasă..

Școala confesională

Nizuințele noastre au fost îndreptate în trecut spre susținerea școalelor noastre confesionale, și asigurarea lor din puterile noastre. În direcțiunea aceasta am adus jertfele cele mai mari, aici ne-am concentrat toate puterile noastre. Școala românească a fost ținta tuturor încordărilor noastre dela venirea marelui Șaguna până la încheierea războiului, care a schimbat fața lucrurilor în statul nostru.

Când vom ajunge să scriem această epocă din viața poporului nostru din Ardeal, vom vedea ce jertfe am adus noi pentru școala noastră confesională, câtă putere de energie a consumat această lucrare a noastră.

Ceeace vom admira mai mult, va fi jertfa ce-a adus poporul nostru pentru școală. Ne-a succedat prin muncă de jumătate de veac se angajăm poporul nostru în lupta pentru asigurarea școalei confesionale.

Am ridicat școale de model aproape în toate comunele noastre. Școala a fost idealul nizuințelor noastre. Acestui ideal am jertfit totul.

Bisericițele noastre au rămas aproape pretutindenea în starea umilită moștenită din trecut, în vârful dealului, afară de sat, în bună rânduială altcum, însă în situație modestă.

Preotul nostru, acest martir al neamului nostru, a fost avizat la neînsemnatele venite după epatrafir, altcum a lucrat în rând cu țaranul nostru spre a-și câștiga pâinea de toate zilele.

Case parohiale nu am avut, și în cele mai multe comune nu avem nici azi. Grijă noastră a fost să avem școale, și să avem locuințe pentru învățători.

Nu am putut face aceea, ce au făcut alte neamuri pentru preoții sei.

Cercetăm de pildă comunele conlocuitorilor noștri sași. În fiecare comună aflăm casa preotului mai frumoasă ca casele celorlalți locuitori. E situată lângă biserică, e încunjurată cu zid ca un castel, e întărită, e înfrumusețată. Tot așa și școala. Biserica e edificiul cel mai pompos în comună, așezată în mijlocul comunei, la locul cel mai frumos, încunjurată cu zid ca un castel.

Noi nu am ajuns să ne cugetăm la preoțimea noastră, nu am ajuns să ne gândim la aceea, ca să coborâm biserica din vârful dealului, să o așezăm în mijlocul satului, la loc de frunte, să o încunjurăm cu zid, căci noi ne-am concentrat toate puterile pentru a asigura școala.

* Gheorghe Lazăr, la o sută de ani dela moartea lui, de Dr. Vasile Suciu, arhiepiscop și mitropolit român unit de Alba-Iulia și Făgăraș și membru în comitetul central al «Asociațiunii». Sibiu 1923. Editura Asociațiunii.

Noi nu am ajuns să zidim casa parohială pe seama preotului, nu am avut răgaz să întemeiem din al bisericii sau din alodiul comunal salar pe seama preotului, căci am fost absorbiți de grija pentru școală.

Nu am putut îngriji — durere — de cimiterile noastre, de locul sfânt unde dorm somnul de veci iubiții noștri repotați, căci noi am fost cu gândul în locul prim la școala noastră.

Nu ne supără starea aceasta de lucruri, căci ne-a succes să salvăm școala noastră, care a fost ținta atacurilor celor mai crâncene din partea dușmanilor neamului nostru.

Poporul nostru din Ardeal prin susținerea școlii a dat dovadă de simțul de jertfă în gradul cel mai suprem. Poporul nostru a făcut zid puternic în jurul școlii sale confesionale, și de stânca aceasta s'au izbit toate atacurile guvernelor ungurești începând dela ministrul de culte Trefort până la ministrul de culte Appony cu zona culturală.

Școala a fost ținta tuturor nizuștelor noastre și ne-a succes timp de o jumătate de veac prin muncă continuă, cu plan și bine organizată, cu dragoste susținută între împrejurările cele mai grele să angajăm poporul la susținerea școlii confesionale.

Așa ne-au ajuns zilele fericite de azi.

Va trebui să recunoască oricare om nepreocupat rolul școlii românești în dezvoltarea poporului nostru.

O instituție susținută cu atâtea jertfe, o instituție la a cărei susținere prin o lucrare încordată în timp de jumătate de veac ne-a succes să angajăm întreg poporul nostru — o asemenea instituție trebuia susținută și în situația de azi pentru binele poporului nostru. Din ce motive nu mai sânt bune azi școlile noastre confesionale, din ce motive trebuie distrusă legătura de veac dintre biserică și școală, din ce motive trebuia distrusă dărnicia poporului pentru școală, dărnicia care o am putut storce dela popor prin muncă încordată de jumătate de veac, și care a fost în timpuri grele stânca de granit, de care s'au lovit toate valurile în era ungurească, motivele acestea noi nu le-am auzit și nu le putem cuprinde în mintea noastră.

Ceeace am zidit în 50 de ani începând dela venirea marelui Șaguna până în zilele noastre, s'au dărâmat în timpul scurt de 3 ani.

În cele mai bune din școlile noastre azi e completă anarhie.

S'au rupt legăturile dintre învățători și preoți, dintre învățători și autoritatea bisericească, și azi în școlile cele odinioară mai disciplinate aflăm adevărată anarhie, provocată de organele statului din motive, pe cari noi nu ni le putem închipui.

Săntem la începutul anului școlar. În nesiguranță, în anarhia de azi, nu mai putem trăi. Să reintroducem ordinea în școlile noastre.

Și în Ungaria criză de cărți. Scriitorul talentat Sigismund Moric, romancier apreciat, maghiar neaoș, se plânge că publicul cetitor maghiar ajunge din ce în ce mai restrâns. În orașele mai mici de provincie i s'a spus că trece chiar o lună până să se vândă o carte de literatură bună. În schimb e la modă literatura maculatură. Dacă apare acum o carte în 3000 de ex. este eveniment.

Pentru un naționalism sănătos

(Cum a deschis președintele congresului internațional al profesorilor secundari congresul din Praga)

Congresul internațional al profesorilor secundari și-a ținut Marți, în 4 Sept., ședința festivă în frumoasa sală Smetana din «Casa națională» (Obecní Dům) din Praga. Ce sentimente a căutat președintele, prof. Dr. František Zakaveč, să evoce în clipele acelea solemne în inimile ascultătorilor adunați din toate țările, de peste țări și mări?

După ce a salutat pe reprezentanții diferitelor națiuni, și după ce a amintit cu cinstea cuvenită pe promotorii congresului, a terminat astfel: «Dacă a învins, la urma-urmei, ideea națională, ea singură nu poate să ajute ca să satisfacă toate trebuințele unui popor. Palacky al nostru (un mare bărbat de stat ceh) a vorbit deja de organizația mondială ce are să vină și Jungmann, Neruda și Vrehlicky au deschis poporului cehoslovac ferestrele larg spre cultura mondială. N'au făcut altceva, de altminterlea, decât că au urmat exemplul antemergerului lor I. A. Komensky (Comenius). Dar ideile unui Komensky au venit, earăș, la noi în epoca reînnoirii noastre naționale, prin scrierile unui Lessing, Herder, Kant, Goethe, Schiller, ale acelor adevărați germani, cari au știut să recunoască meritele altora.

«Naționalismul poate să păcătuiască arăt prin exagerări, cât și prin slăbiciune. Există exemple de toate felurile pentru amândouă cazurile — în acest caleidoscop a temperamentelor naționale poate ideea sănătoasă a internaționalismului numai să folosească spre bine, preîntâmpinând un viitor război. Salvați dintr'un potop, nu vrem să ne aruncăm într'alt potop. Deși se anunță glasuri, cari nu vreau să știu nimic de umanitate, totuș, umanitatea are să-și ajungă ținta supremă cu ajutorul vremii. Ar fi folositor și util, ca creierul oamenilor să fie aierisit din când în când cel puțin cu un curent sănătos, proaspăt, de internaționalism, cu un autentic internaționalism, care nu terorizează, ci împacă, care nu desbină, ci adună în spiritul soliei iubirii. Un internaționalism, care caută țări străine, care învață limbi străine, care citește literaturi străine, care face cunoștință la congrese și care caută compromisuri vindecătoare.

«Să ocolești războiul pe viitor! Aici poate profesorul să fie foarte folositor! Toate obiectele pe cari le predăm: limbile, istoria, matematica etc., pot să se prefacă în mâinile sale atât unelte ale iubirii și ale reconstrucției, cât și unelte ale urii și ale nimicirii.

«Să faci ca războiul să fie în viitor imposibil! De dragul tineretului, care ne este încredințat nouă, ar trebui să ne dăm osteneala să-l creștem astfel ca să nu fie siliți tinerii odată să se omoare reciproc. Peste istorie, matematică, a căror putere poate fi folosită în senzu dublu, există ceva superior care tinde spre o armonie universală.

«Este omul moral, este adevărata umanitate frumusețea omului curat, caracterul. Numai dacă sânt îmbibate de lumina acestei autentice înaintări sânt în stare artele și științele pe cari noi le învățăm mai departe, să facă imposibilă ura popoarelor și războiul.

«Sau să l transforme cel puțin într'o întrecere mănoasă, într'o luptă a puterilor morale cu arme spirituale! Nimeni nu va pierde în lupta aceasta, fiindcă, pentru ca să vorbim cu cuvintele poetului (nostru ceh) Otakar Bjezina:

«Lumina nu pălește și nu moare, decât în fața unei [alteia mai mari —
În fața uneia ce este tot mai mare, și tot mai mare, tot [mai mare iar'.

Cuvinte respicate — aplaudate de toți asistenții, frenetic. Ce frumos! Meritele unui Goethe, Schiller, Herder, remarcate, subliniate de către un reprezentant al Cehoslovaciei. Glasuri de chemare: veniți să ne înfrățim sufletele, luându-ne veninul șovinismului din suflete!

După milioanele de morți să fie numai nește flori retorice aceste chemări? Ar fi prea trist, prea tragic pentru omenirea întreagă.

Om modern, cu simț de responsabilitate socială este un Prometeu, care stă pe muntele Atlas, drept pedeapsă că a vrut să răpească din ceruri, în loc de lumina fulgerului simțimentele exprimate mai sus în congresul tuturor pedagogilor școlilor medii. Ficații îi mănâncă profitorii de război.

H. P.-P.

Pentru ce s'a descompus Ungaria?

de Horia Petra-Petrescu

Mulți din cetitorii rândurilor acestora vor fi avut prilejul să vorbească în anii din urmă cu cetățeni unguri în România întregită. Mulți vor fi ajuns în discuțiile lor la întrebarea, pe care trebuie să și-o pună orice om, care judecă în ziua de astăzi la noi: de ce s'a dat țara ungurească așa de grozav de mal? și nu vor fi știut — poate — să răspundă așa, pe îndelete, neavând materialul adunat în minte, și într'o carte, după cum trebuie.

Rândurile de față vreau să atragă luarea aminte a cetățeanului român asupra unei cărți, scrisă în limba ungurească. E scrisă de un domn care-și zice Ormos Ede și poartă titlul din fruntea articolului: «Pentru ce s'a descompus Ungaria?»

Dacă găsești, cetitorule, pe un concetățean ungur, care ne înjură, care urăște țara aceasta românească; dacă ți se întâmplă să dai de la crimă în ochii unei mame de ungur, care și-a pierdut fiul, singurul fiu, pe câmpul de luptă; dacă treci pe lângă mormintele soldaților morți, întovărășit de un cunoscut ungur — ia cartea aceasta a dlui Ormos și dă-o celui ce înjură, celui ce e cu ochii înlăcrămați, celui ce trece pe lângă morminte, spunându-i: Gândește-te!

Prefața a scris o profesorul lászli, de care vei fi auzit, poate. Dl lászli mărturisește marele adevăr: un viitor mai bun, o îndreptare nu poate fi pentru nici un neam dacă ascunde adevărul. — Adevărului trebuie să i te uiți în față, ear adevărul ne spune că Ungaria s'a prăbușit fiindcă destinele țării au fost în mâinile unei clici feudale-clericale-naționaliste-șoviniste.

Dl Ormos o dovedește aceasta pas de pas. Nu subscrii toate cele spuse de autor, dar de cele mai multeori zici: «Asta e! Are mare dreptate!» Arată cum am fost nedreptățiți, cum ni s'a luat puțința de a trăi cinstit, ca cetățeni iubitori ai fostei noastre patrii.

Să amintim o singură pagină din cele 122 ale broșurii. Autorul ne vorbește despre năcazurile sârbilor sub domnia Ungariei. În 1905/6, voind să se îmbogățească partidul agrarian din Ungaria, a pornit războiul vamal cu Sârbia, închizând granițele și nelăsând să treacă coadă de porc din Sârbia pe teritoriul Ungariei. În Sârbia sânt mulți neguțătorii de vite și negoțul cu ele era înfloritor, era o întrebare de viață pentru țară. Luând sârbilor singura piață unde puteau vinde, numai a vreo câțiva agrarieni unguri și austriaci să se poată îmbogăți, le-au luat puțința sârbilor să aibă legături comerciale pașnice cu Ungaria. Cu atât mai mult, cu cât nu le-au lăsat să ducă în îndeplinire nici planul de a ajunge la mare, ca să aibă unde exporta. Când a vrut Sârbia să se alieze cu Bulgaria, economică — earăș s'a pornit diplomația austro-ungară să protesteze. Așa au ajuns sârbii din Sârbia să nu poată răsufla în țara lor. Negoț cu tine — nu; port la mare, ca să exportezi — nu; alianță economică cu Bulgaria — nu! Mai vedeau și pe frații lor din Ungaria urmăriți, fiindcă protestau pentru nedreptățile îndurate, mai vedeau și pe celelalte naționalități din Ungaria strânse cu ușa.

Vă mirați?, întreabă dl Ormos, dacă nu s'a putut entuziasma sârbul din Ungaria și cel din Sârbia de preacinstita oblăduire din Ungaria și dacă s'a răsvrătit? Până ce au început să cânte ungurii «Megálj, megálj, kutya Szerbial!»... (Stai tu numai, stai, câne de Sârbie!)... a trebuit să se dea mai întâi de toate războiul vamal, de porci. Dela războiul de porci, am ajuns la războiul de oameni!

Și dupăcum arată, pe sleau, greșelile mari săvârșite față de noi, în fosta Ungarie, pune degetul pe rană și ajunge la constatarea: boierii latifundiați unguri au dat țara de răpă, cu lozincile lor șoviniste.

În cartea dlui Ormos vei găsi un buchet întreg de vorbe înțelepte și vorbe năroade, spuse și scrise în diferite vremuri la adresa noastră. Dispreț de nemeș încrezut în puterea pumnului și sfaturi cuminți de ale celor buni, sfaturi neascultate. Autorul întreabă: încătrău e mântuirea? și răspunde: în democrație!

Dacă răspândești cartea aceasta, risipești norii și săvârșești o faptă bună, și pentru noi și pentru compatrioții noștri de naționalitate maghiară. E spre binele tuturor.

(Cartea a apărut în Viena, 1921, la Iulius Fischer, se găsește și la librăria Friedmann din Cluj, cu 20 lei).

Dela Societatea Națiunilor

Va interesa, de sigur, pe cetitori să știe cum sântem reprezentați în sesiunea actuală la Societatea Națiunilor. În comisiunea juridică avem pe dl Manolescu, în cea a minorităților pe prof. Dr. Sextil Pușcariu, în cea politică pe dl Titulescu, în cea financiară pe dl Petrescu-Comnen, la chestiunile generale și sociale pe doamna Elena Văcărescu. Dl Disescu, senatorul ales în Ardeal, a fost numit președinte al comisiunii pentru ordinea de zi, care hotărăște retrimiteria afacerilor înaintea întrunirii, iar dl Titulescu a fost ales vicepreședinte al comisiei politice, care se ocupă cu problema minorităților.

Reprezentanții Micii Înțelegeri s'au înțeles să candideze la postul unui membru în consiliul suprem pe ministrul de externe cehoslovac, dl Dr. Eduard Beneš.

Dl Beneš a declarat în zilele trecute despre rolul Societății Națiunilor în conflictele actuale următoarele: «Imi pare că în două cazuri a adus Societatea Națiunilor mari servicii: a aplanat mai întâi de toate cu mână norocoasă micile neînțelegeri sau contestațiile (litigiile), cari — fără de intervenția ei — ar fi putut să degeneze în conflicte primejdioase. Această intervenție, care a permis să se prevină răul, are în ochii mei o foarte mare importanță. Pe de altă parte a contribuit Societatea Națiunilor din greu ca să se formeze opinia publică în privința dreptului internațional. Mulțumită ei condamnă din ce în ce mai mult opinia publică violența și se obișnuiește cu ideea că conflictele între națiuni se pot regula pe cale pașnică».

O telegramă din Geneva anunță că în comisia a 5 a, a colaborării spirituale, a luat cuvântul reprezentantul Ungariei, fostul ministru Berzeviczy, înșirând toate gravaminele culturale ale actualei Ungarii (ciopârțirea ei, pierderea instituțiilor ei culturale în ținuturile cari i-au aparținut). Delegatul jugoslav Abramovici i-a răspuns în numele Iugoslaviei. Ds. Elena Văcărescu a reflectat dlui Berzeviczy, accentuând colaborarea intelectuală a Micii Înțelegeri și subliniind iloyalitatea delegatului maghiar, care vrea să aducă disharmonia în desbateri. Oratoarea a fost aplaudată.

Luna colaboratoarea noastră

Camille Flammarion, celebrul astronom, om de știință, scrie în «Anale» un interesant articol despre: «Colaborarea lunii la industria umană prin folosirea puterii mareelor». E vorba de o colaborare cu luna — «un proiect îndrăzneț», nu-i vorbă, dar care poate să se ducă în îndeplinire în viitorul nu prea îndepărtat. La «societatea științifică Flammarion», din Cherbouurg, s'au discutat încă de prin 1918 două grave probleme: 1. metamorfozarea globului nămăntes: sub influința mării (valurile fărâmișec litoralul și dau la iveală nouă plăji) și 2. secătuirea inevitabilă a cărbunilor de pe pământ. Flammarion vrea ca «să facem să lucreze luna pentru noi».

Războiul recent a consumat o cantitate gigantică de cărbuni. E o chestiune vitală pentru Europa ca să se îngrijească de un echivalent al cărbunilor pe viitor. (Deficitul actual al Franței d. e. în cărbuni este de 30 milioane de tone). S'au făcut socoteli și s'a constatat că o putere hidraulică de 100.000 HP. liberează într'un an o cantitate de energie corespunzătoare la arderea unui milion de tone de cărbuni. Dacă s'ar spori puterea aceasta — ar putea să contrabalanseze în mare parte deficitul. (Așa d. e. se prețuește la 12 milioane de puteri de cai puterea disponibilă a căderilor de apă și a cursurilor de apă, în Franța, și din această bogăție naturală abea 2 milioane și 100.000 HP. este în funcțiune.)

Puterii acesteia îi zice Flammarion: «uleiul alb». Mai este «uleiul albastru», tot atât de inepusabil — puterea mareelor. Oscilarea zilnică a valurilor la coastele mării — flux și reflux — datorită atracțiunii combinate a lunii și a soarelui, se va putea folosi în viitorul apropiat pentru producerea de putere motrice.

«Pentru ce», se întreabă Flammarion, «pentru ce să lăsăm să se peară acest mod de palpitare a valului, câtă vreme toate eforturile omenești tind la utilizarea puterilor naturii?» Mai cu seamă că e aproape ca sigur când va veni o zi când bucățile de cărbune se vor păstra ca nește bijuterii de lux (diamantul este și

el doară un cărbune rar și prețios). Ideea de a folosi puterea mareelor pentru umanitate a fost considerată de nebunie. Nebunia de ieri ajunge înțelepciune în zilele noastre. Este istoria tuturor învingerilor pe cari le câștigă știința. Înainte de mai bine de jum. de secol, când a vorbit Flammarion despre posibilitatea pierderii puterii mareelor, a fost caracterizat drept un «visător», dacă nu de un «lunatic». Astăzi există un «comitet pentru studiarea și scrutarea științifică pentru amenajarea și utilizarea puterilor hidraulice», instituit din partea statului. Producția anuală a instalațiilor din Aber Vrach (în Bretagna) — instalare maremotrice — cu o putere de circa 20.000 puteri de cai, este prețuită la 12 milioane de Kilovați, din cari 9.500.000 se pot folosi, aducând o economie anuală de 15.000 tone de cărbuni. Iată o nouă cărare, care ne va aduce să se micșoreze mizeria umană.

Dela Asociațiune

A patra și a cincea vizită a desp. Sibiu al «Asociațiunii».

Alte patru sate au fost vizitate de trimișii desp. Sibiu al «Asociațiunii», în zilele de 13 și 16 Sept. — În 13 Sept. au fost dnii Dr. G. Preda, Dr. H. P.-Petrescu și V. Moșoiu în Gușterița. Păr. Tr. Petrișor le-a dat informațiile necesare. Poporul citește cu drag. Foile populare sânt abonate în număr mare. Iarna se țin conveniri aproape în fiecare săptămână. Tineretul este organizat sub auspiciile bisericii. Comuna cere un loc pentru ridicarea unei case culturale, locul de joc al tineretului fiind un șopron, ear odaia de lectură în școală. Reprezentanții teatrale nu s'au dat de acum 2 ani, se vor da însă de aici înainte. Biblioteca paroh. școlară conține cam 100 vol. Citesc chiar și țiganii (un țigan a cetit pe «Quo Vadis» de 4 ori!). Skiopticon nu e. Cor, de asemenea, lipsește. Din partea «Asociațiunii» s'au dăruit peste 80 de vol. cu ocazia vizitei și păr. Petrișor a fost însăcinat cu înființarea agenturii.

În 16 Sept., având ca oaspe și pe dl inspector sanitar Dr. Sârcea au vizitat comunele Brad, Avrig și Racovița. În toate trei a vorbit Dr. G. Preda, despre «Asociațiune» și misiunea ei, apoi despre bolile molipsitoare, despre alcoolism și credințe deșarte. În toate trei s'au împărțit cărți de ale Asociațiunii. Agenturile s'au înființat în frunte cu: notarul Irimie Motoc (Brad), protop. I. Căndea (Avrig), protop. Val. Florian (Racovița).

Poporul a ascultat cu multă plăcere vorbirile oratorilor. Prof. D. Comșa a vorbit în toate trei comunele despre apropiatele serbări dela Avrig, insistând ca țărancele să dea muzeului ce se va improviza țesături alese, iar țărării furci și altele.

În scopul acesta s'au constituit comitete locale, ear dl prof. Comșa a vizitat vre'o câteva case, alegând ce este mai frumos. — În ce privește bibliotecile: a) în Brad există o bibl. de 300 vol. — biblioteca existentă înainte de război fiind prădată. Inv. Nic. Ursu i s'au predat vol. Asociațiunii; b) în Avrig numără b. bl. parohială și cea dăruită de minist. instr. publ. cam 400 volume. Biblioteca Asociațiunii predată acestei bibl. parohiale; c) Biblioteca școlară (dela «casa școalelor» și Asoc.) din Racovița are 400 vol. — cele 2000 de vol. de dinainte de război fiind prădate și aici. — Și aici cărțile Asociațiunii alăturate bibl. parohiale.

În Avrig n'au ținut, afară de dl Dr. Lazar Popovici, alți conferențe, după război, afară de avrigeni. Sibienii au promis corectura. Există o fanfară — cântăreții au să se recruteze de aici înainte, precum se vor organiza și pentru serbările Gh. Lazăr.

A mai vorbit prof. D. Comșa, despre tăciune, p. săteni, apoi a cetit, în Racovița, dl H. P.-Petrescu o schiță: «În satul gușăților», ascultată cu interes.

Poporul citește și în comunele acestea foarte bucuros — o fetiță se juca privind la un număr din «Lumea copiilor» în sală — zările noastre sânt abonate. E de dorit ca «nădrăgarii» cari vor da pe la alegeri pe aici să nu îmbete lumea cu apă rece. Misiunea Asociațiunii va fi să corecteze ceea ce a stricat politicianismul. Poporul te primește cu brațele deschise, numai să-i aduci dragoste și îndemnuri bune.

Știrile zilei

Apropierea cehoslovacă română. În onoarea delegaților militari români la manevrele din Cehoslovacia s'a dat un banchet în Praga, la care a luat parte afară de dnii colonel Florescu și Haralamb Dimitriu, general Lupescu căpeteniile armatei cehoslovace, în frunte cu inspectorul general al trupelor, Dr. Machar, totodată unul din cei mai de seamă scriitori cehi. Delegația română a primit crucea de război cehoslovacă. După manevre a plecat spre casă, oprindu-se și în Bratislava, Brünn (Brno) și Košice.

Un francez despre stările dela noi. Iules (Iuliu) Chopin, scrie într'un articol de fond din «Gazette de Prague» despre fosta Austro-Ungarie: «Până acum obișnuți să trateze pe ceilalți ca niște stăpâni, germanii și maghiarii nu-și pot închipui că trebuie să fie tratați ca egali. S'au considerat întotdeauna și continuă să se considere drept ființe superioare. Cred deci că se înjosesc mulțumindu-se de a fi simpli cetățeni ca și ceilalți. Tot așa resimt ca o umilire orce atingere adusă egemoniei lor și orce abolire a privilegiilor usurpate odinioară din partea lor. Dacă statul ai cărui cetățeni au ajuns suprimă una din școlile pe cari le-au creat ei odinioară cu scop ca să germanizeze sau de a maghiariza, dau țipete stridente (tipă în gura mare). Dacă statul impune, într'un oraș, în care se simt ei stăpâni, folosirea publică a limbei oficiale, spun că sânt oprimați în folosirea limbei lor. Dorințele lor plouă ca din găleată în birourile Societății Națiunilor. Ceeace nu este decât o îndreptare a nedreptăților cauzate odinioară ajunge o afacere internațională... (12 Sept. 1923). — Dacă o spunem noi ni se aduce învinuirea că sântem interesați. Acum o declară un străin.

O vorbă cât o sută. Carlyle, învățatul istoric englez, iubit și stimat și la noi, a nimerit cuil în cap scriind: «omul este totdeauna subalternul născut al unor anumiți oameni, domnul născut al altor oameni anumiți, seamănul născut al încă altor oameni — poate să recunoască sau să nu recunoască faptul acesta. Este o nenorocire pentru dânsul dacă nu e capabil să recunoască aceasta. Atunci se află într'o stare haotică și este în primejdie de a se nimici». Comentariul acestui mare adevăr ar trebui făcut de pe amvon, de pe catedră, în șezătorile noastre culturale. Piatra unghiulară pe care se va ridica edificiul omenimii primenite.

O veste îmbucurătoare. După absență de 14 ani se întoarce artista dramatică română **Agata Bârsescu** din America unde a secerat sgomotoase aplauze, în New-York, Philadelphia, Chicago, sau Lanis, pe cele mai mari scene. Zilele trecute a debărcat la Constanța, primită fiind ca o regină din partea deputaților și a publicului. Mulți din cetitori își vor aduce aminte de artista aceasta, fiindcă a jucat în limba germană pe scenele orașelor noastre. aducându-ne fiori de emoție ce este în stare să presteze o artistă română. A. Bârsescu a fost una din stâlpii celui mai bun teatru în limba germană, a «Burgtheater»-ului din Viena și a jucat de atunci în limba engleză și română cu aceeași dexteritate. Într'un interview acordat ziarului Rampa a declarat A. Bârsescu că se gândește ca în viitorul apropiat să ne viziteze orașele din Ardeal, jucând de astă dată românește. De sigur va fi o trecere triumfală, după cum se cuvine unei artiste dramatice de talia A. Bârsescu. — Un frate de al artei, generalul Bârsescu, a murit de curând. A trăit în timpul din urmă în Sibiu.

Lipsa de lucru în Austria. În Austria au fost la sfârșitul lunii Iulie 87.248, la sf. lunii August 83.893 muncitori fără de lucru. Statul trebuie să se îngrijească și să le dea lefuri din visteria țării.

Atragem atenția publicului nostru sibian și din împrejurimea Sibiului asupra reprezentațiilor de cinematograf ce se vor da în curând (30 I. c. și 14 Oct.) la cinematograful dlui Petri (Apollo) în folosul despărțământului Sibiu al «Asociațiunii» noastre. Nu ne îndoiim că reprezentațiile vor fi locul de întâlnire a tot ce are mai bun Sibiul, pentru ca să sporească fondul despărțământului.

Dela oficiul de închiriere al oraşului municipal Sibiu

Comunicat oficial

Drept rezultat al conferinţei şefilor autorităţilor competente locale, ținută la ziua de 13 Septembrie 1923 în chestiunea închirierilor prin mijlocirea oficiului de închiriere, se aduc la cunoştinţa publică următoarele:

1. Oficiul de închiriere local există deplin drept şi de fapt.

2. În înţelesul art. 1 din legea despre înfiinţarea oficiilor de închiriere în general: «Orice fel de închiriere de case pentru locuit cât şi prăvălii, precum şi de orice fel de clădiri pentru întreprinderi comerciale sau industriale, devin libere în orice mod dela 21 August 1921 încoace şi pe viitor — cu excepţia clădirilor ce se construiesc din nou — se va face numai prin oficiul local de închiriere. Orice contractare făcută pe altă cale rămâne nula şi e supusă pedepselor prevăzute în lege».

3. Conform alin. 6 art. 15 din regulamentul legii oficiilor de închiriere «Instalarea unei sau mai multor persoane într'un imobil apartament sau cameră, pe timp mai îndelungat de 5 zile trebuie anunţată oficiului local de închiriere». — Contravenienţele sânt supuse sancţiunilor legale.

4. § 20 din legea cea nouă despre prelungirea contractelor se referă numai la imobilele, cari rămân libere în virtutea dispoziţiunilor acestei legi, prin buna învoială sau forţa majoră — supunând autorităţilor judecătoreşti aprecierea fiecărui caz.

5. Conform art. 2 din lege 27 şi 28 din regulamentul oficiului de închiriere are drept să interzică schimbarea destinaţiunii unui imobil, apartament sau cameră, care până de prezent a servit de locuinţă.

6. Conform art. 2 din lege şi 29 din regulamentul oficiului de închiriere poate rechiziţiona (declara de libere) şi pune la dispoziţia solicitanţilor imobilele, apartamentele şi camerele, cari au fost închiriate în cursul anului 1920 şi de atunci încoace şi pe cari închiriatorul ar refuza să le mai închiriere fără motiv just, care va fi apreciat de oficiul de închiriere. Asemenea pot fi rechiziţionate în parte sau totalitate imobilele, apartamentele sau camerele lăsate nelocuite cel puţin 3 luni — în condiţiunile legii.

Sibiu, la 13 Septembrie 1923.

Şeful oficiului de închiriere:
George Barbat

Eforia Şcoalelor centrale ort.-rom., Braşov

Nr. 117/1923

(126) 2—3

Concurs

Pentru ocuparea catedrelor vacante la Liceul ortodox român **Andrei Şaguna** din Braşov se publică concurs cu termenul 15 Septembrie 1923. Catedrele vacante sânt:

1. Două catedre de matematică.
2. O catedră de Fizică-Chimie.

Concurenţii vor trimite cererile lor Eforiei şcoalelor centrale ort. rom. din Braşov, însoţite de următoarele documente:

1. Certificat de botez, dovedind că sânt români de confesiunea ortodoxă.
 2. Certificat de moralitate.
 3. Certificat medical.
 4. Documente despre calificaţiunea profesională cerute de lege pentru şcoalele secundare.
- Salarizarea profesorilor e în conformitate cu a celor dela liceele de stat.

Braşov, din şedinţa Eforiei şcolare, ținută la 23 August 1923.

Direcţiunea.

Nr. 502/1923

(88) 2—3

Concurs repetit

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de clasa a III. **Dăbârlău**, tractul Oituz, jud. Treiscaune, se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în «Telegraful Român».

Emolumentele împreunate cu acest post sânt cele fasonate în coala B.

Concurenţii vor înainta petiţiile oficiului protopopesc al tractului Oituz, în termenul des-

chis, având a se prezenta înainte de alegere cu prealabila voe a adm. protopopesc, în vre-o Duminică sau sârbătoare, a celebra şi liturghisi şi a face cunoştinţă cu poporul.

Intorsura-Buzău, 22 Iunie 1923.

George Neagovici-Negoescu,
adm. protopopesc.

Nr. 87/1923

(121) 3—3

Concurs

Pe baza §-lui 63 din Statutul organic combinat cu § 23 punct 5 şi a Regulamentului pentru procedura la alegerea de protopresbiter, votat de congresul naţional bisericesc al mitropoliei noastre sub Nr. 136 din 1888 § 7 prin aceasta conform ordinului consistorial din 6 Februarie a. c. Nr. 10463 se publică concurs pentru îndeplinirea postului de protopresbiter în tractul **Sighişoarei**.

Viitorul protopresbiter va ocupa totodată şi unul din cele 2 posturi de parchi coordinaţi din parohia **Sighişoara**.

Retribuţiunile împreunate cu acest post sânt:

Venitele după un post de paroh conform fasiunei din coala B.

Venitele după postul de protopop cu întregire dela stat.

Concurenţii au să documenteze calificaţiunea prescrisă prin concluzul congresului Nr. 111 din 1888.

Cererile de concurs cu documentele necesare în original, sânt a se înainta la consistorul arhidiecezan în termen de 30 de zile după prima publicare în ziarul «Telegraful Român», fiind a se alătura şi o tabelă de calificaţiune după rubricile indicate în Regulamentul congresual provocat, § 12.

Concursele intrate după expirarea termenului, nu se vor lua în considerare.

Sighişoara, din şedinţa comitetului protopresbiterial, ținută la 15/28 Iunie 1923.

Ioan Muntean
adm. protop.

Octavian Doctor
notar.

Aprobat:

Sibiu, din şedinţa plenară, ținută la 28 August 1923.

Consistorul arhidiecezan

Nr. 182/1923

(122) 3—3

Concurs repetit

Pentru întregirea posturilor de parohi din parohiile jos însemnate în protopresbiteratul Haţegului, se publică concurs repetit cu termen de 30 zile dela prima publicare în «Telegraful Român»:

1. Luncani.
2. Sălaşul de sus.

Emolumentele împreunate cu aceste posturi sânt cele fasonate în coala B. pentru întregirea salariului dela stat.

Concurenţii îşi va înainta cererile instruite în regulă subsemnatului oficiu protopresbiterial în termenul deschis şi se vor prezenta în parohie spre a face cunoştinţă cu poporul.

Haţeg, la 22 August 1923.

Oficiul protopresbiterial ortodox rom. al tractului Haţeg în înţelegere cu comitetele parohiale respective,

Dr. C. Popescu
protopop

La Librăria Arhidiecezană

Sibiu, Str. Mitropoliei Nr. 45

se pot căpăta

toate manualele pentru Seminarul teologic «Andreian», Liceul de băieţi, Liceul de fete şi Şcoala primară etc. precum şi tot felul de revizite şcolare, cu preţuri moderate.

Nr. 7355—1923 Epitr.

(127) 2—2

Prăvălie de închiriat

Consistorul arhidiecezan dă în arândă localul de prăvălie din Sibiu, strada **Regina Maria Nr. 36**, împreună cu încăperile ce aparţin aceluşi local, pe termen de 3 ani, începând cu 1 Februarie 1924.

Reflecţii să înainteze Consistorului arhidiecezan în Sibiu până la 23 Septembrie (6 Octombrie) ofertele lor închise, provăzute cu vadiul de 5000 Lei în bani sau hârtii de valoare, declarând că cunosc condiţiunile de închiriere şi se supun lor.

Condiţiunile de închiriere se pot vedea în cancelaria consistorială din str. Mitropoliei Nr. 45.

Sibiu, la 28 August 1923.

Consistorul arhidiecezan

Nr. 252/1923 prot.

(120) 3—3

Concurs repetit

În baza ordinului consistorial Nr. 3519 din 3 Mai a. c. se publică de nou concurs pentru întregirea parohiei de clasa III. **Valendorf**, din protopresbiteratul Cohalm, cu termen de 30 zile.

Emolumentele împreunate cu acest post sânt stabilite în coala B. pentru întregirea venitelor dela stat.

Reflecţii îndreptăţiţi îşi vor înainta petiţiile provăzute cu documentele necesare, conform normelor în vigoare, în termenul deschis subsemnatului şi până la publicarea alegerii se vor prezenta în parohie într-o Duminică sau sârbătoare la biserică spre a cânta şi cuvânta, eventual a şi celebra.

Cohalm, la 18 Iunie 1923.

Emilian Stoica,
protopresbiter

Memoriile lui Şaguna

— Volum festiv —

Au apărut:

Memoriile Arhiepiscopului şi Mitropolitului Andrei Şaguna din anii 1846—1871, volum festiv publicat de Consistorul Arhidiecezei ortodoxe române de Alba-Iulia şi Sibiu la aniversarea a 50-a dela adormirea în Domnul a Marelui Arhieru.

Volumul, de 112 pagini, conţine însemnările lui Şaguna despre faptele şi întâmplările momentuoase din viaţa sa. După cuvintele introdusătoare urmează, an de an, expunerea acestor fapte şi întâmplări, care se publică acum întâia oară în întregime.

În volum se mai cuprind şi câteva lamuriri, date de răposatul Arhieru-vicar, **Dr. Ilarion Puşcariu**, cu privire la aceste Memorii, precum şi mai multe ilustraţiuni; ear la sfârşitul cărţii se poate citi: Ziarul lui Şaguna din 1857.

Cartea se găseşte de vânzare în Librăria Arhidiecezană în Sibiu.

Preţul 25 lei.

Anunţuri şi reclame

Singurul ziar care poate fi întrebuiţat pentru anunţuri şi reclame în cercurile preoţeşti din Ardeal, este

Telegraful Român

Anunţuri şi reclame se primesc la Administraţia ziarului, în Sibiu, strada Mitropoliei Nr. 45.